

“L'AUTONOMISTA”

DAVANT LA INTERNACIONALITZACIÓ DE LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA

FITXA TÉCNICA *

Títol: «L'Autonomista»

Subtítols: en un primer temps «Diari Republicà d'Informació», després «Diari federalista republicà d'avisos i notícies» i en temps de guerra «Diari d'Esquerra».

Data de sortida: amb el títol catalanitzat, el 2 de gener del 1933.

Redacció: carrer Premsa, 5 i Rambla de la Llibertat, 25.

Preu: 10 cèntims.

Director: Darius Rahola.

Redactors: entre d'altres, Carles Rahola, Lluís Bota, Planes i Mundet.

Idioma: català, amb freqüents articles o notícies en castellà.

Hora d'aparició: diari de la tarda fins al 28 d'octubre del 1938, en què es converteix en matinal.

Tiratge: superava els mil exemplars.

Característiques tipogràfiques: a una tinta, excepte números especials amb titulars i anuncis en vermell. 4 pàgines a cinc columnes amb sovinteres il·lustracions a partir del 1933.

Format: 500 x 350 mm.

Lloc on es guarda: Biblioteca de la Diputació de Girona.

Col·laboradors: Carles Rahola, Lluís Franquesa, Josep M. Corredor, José Gaya, Angel Dotor, I. Rodríguez-Grahit, Pere Cerezo, Artur Vinardell, Josep Carner, M. Serra i Moret, A. Rovira i Virgili, J. Puig i Pujades, Alexandre Galí, Adrià Gual, Agustí Cabruja, F. Duran i Canyameres, Cecili Gasòliba, Miquel Santaló, Josep M. Bosch Masgrau, Albert de Quintana, J. Camps i Arboix, Emili Vigo, Gabriel Alomar, Alexandre Deulofeu, Pau Vila, Josep M. Dalmau, Iu Bohigas, Pere Abellí, J. Tharrats, Josep Irla, Tomàs Sobrequés, Dídac Tarradell, C. Fages de Climent, Joaquim Pla i Cergol, Lluís Tasis, August Pi i Suñyer, Joan de Garganta, Laureà Dalmau, Cassià Costal, J. M. Mir Mas de Xexàs, J. Estalella, Josep M. Soler i Janer, Pere Purcalles, Emili Codina, Miquel de Palol i molts més.

* LLUÍS M. DE PUIG, “Avui”, 10-4-77, p. 18.

La majoria d'historiadors semblen coincidir amb la tesi de Hugh Thomas que estableix cinc moments decisius en els que l'ajut forani determinà el desenvolupament de la guerra. Procuraré, aquí, seguir cronològicament aquests moments, tot relacionant-los i contrastant-los amb la línia editorial del diari gironí «L'Autonomista».

a) Les operacions del juliol de 1936. Hitler i Mussolini suministraren a Franco els avions que permeteren el transport de l'exèrcit d'Àfrica a la península.

«L'Autonomista» no fa cap menció concreta a l'operació de transport de les tropes d'Àfrica en avions estrangers, i, de fet, fins els darrers dies de setembre del 36 no apareixen articles editorials denunciant l'intervenció estrangera en cap sentit. El primer, aparegut el 29 de setembre, és una denúncia contra el govern portuguès de Salazar. Cal notar que el diari denuncià l'actitud col·laboracionista de Portugal vers el govern de Burgos des d'un principi i amb la mateixa intensitat amb que criticà l'intervencionisme italià i alemany.¹

El discurs d'Alvarez del Vayo, ministre d'assumptes estrangers, a l'Assamblea de la Societat de Nacions de Ginebra, donà peu a diverses editorials durant el mes d'octubre. Totes són d'oberta crítica a l'actitud de la Societat de Nacions que, magrat l'evidència de l'ajut d'Itàlia i Alemanya, es mostra indecisa i sense capacitat operativa. L'única iniciativa és el suggeriment de signar un pacte de no-ingerència respecte a allò que hom considerava —convenientment— una guerra civil.

En termes legals, però, la qüestió era determinar si podia considerar-se guerra civil allò que havia estat una revolta militar contra el poder constitucional. L'editorial del 5 d'octubre recull les paraules de Litinov, representant de la URSS a la Societat de Nacions.

«El principio de neutralidad no es aplicable a una revolución contra un gobierno legítimo. Esa decisión es injusta».

¹ No cal despreciar l'ajut del govern portuguès als nacionals, ja que si bé fou d'escassa importància en quant a materials, fou considerable en homes i fonamental com a pas lliure d'entrada pels materials que enviaven Itàlia i Alemanya.

El 16 d'octubre, Rovira i Virgili denuncia els entrebancs que posen els països feixistes perquè es formi un comitè que garanteixi l'absoluta neutralitat internacional a la guerra d'Espanya. No cal dir que aquesta actitud fa caure totes les sospites sobre ells mateixos:

«Si fossin establertes les degudes garanties, especialment l'inspecció marítima, els governs de Madrid, de Barcelona i de Bilbao s'hi avindrien segurament. Per què no s'hi podrien avenir el govern portuguès i la Junta de Burgos? I per què no han de poder admetre Berlin i Roma allò mateix que admet Moscou?».

b) El segon moment crucial és, sens dubte, el novembre del 36 quan l'ajut soviètic i l'arribada de les primeres Brigades Internacionals salvaren Madrid de caure en mans nacionals.

Cal fer notar, aquí, que «L'Autonomista» no només admet l'ajut rebut de la URSS, sinó també el de Mèxic. En canvi, fins a mitjans desembre, no apareixen notícies de les Brigades Internacionals ni de la seva destacada actuació en la defensa de Madrid. En un article triomfalista i eufòric (molt freqüent, per raons òbvies, en temps de guerra) publicat el 2 de novembre i titulat *L'ofensiva de la victòria*, s'afirma textualment:

«Mèxic ha allargat, a través de les mars, les seves mans generoses al proletariat d'Ibèria, i la URSS ens ha ofert des dels primers moments el seu ajut desinteressat i eficient».

Per altra banda, les crítiques a la Societat de Nacions i, en especial, a França i Anglaterra, considerats els països més influents a la Societat, són constants i continuament se les adverteix de que si no intervenen decididament en el conflicte espanyol serà inevitable una guerra europea.

Al mateix temps, es va fent palès el caràcter revolucionari d'una part considerable de la República espanyola que es va allunyant, així, dels interessos capitalistes de les democràcies burgeses europees. Dues cites d'un article publicat el 20 de novembre de 1936 són prou explícites:

«No som amics d'una guerra Europea, com no ho som de cap guerra. Però les lliçons de la història viscuda aquests darrers temps ens han ensenyat que aquesta guerra que tant diuen témer, particularment França i Anglaterra, no

es declararà mai a causa de respondre dignament a les provocacions dels Estats Feixistes, sinó al contrari. Recular és donar agalles als valents d'ofici».

«França i Anglaterra estan embolicades amb la xarxa dels convencionalismes diplomàtics i per més que volen passar per nacions democràtiques, no poden amagar que damunt d'elles pesen les influències capitalistes com un llast que les obliga a volar arran de terra».

Abans d'arribar al tercer moment crucial (primavera del 37), serà bó d'analitzar els comentaris sobre política internacional publicats a «L'Autonomista» d'ençà el desembre de 1936.

Durant el mes de desembre es va accentuant l'escepticisme respecte a l'ajut real de les democràcies europees i a les solucions que puguin venir de la Societat de Nacions. En aquestes circumstàncies, i amb l'aggravant d'una anguniosa situació a l'interior on la defensa de Madrid es va allargant a costa de sacrificis i heroïsmes, s'inicia el que hauria de convertir-se, amb el temps, en l'altre gran desengany de la República: la mitificació de la URSS.

Segons «L'Autonomista», sota les aparences d'una falsa neutralitat les democràcies amaguen una gran covardia. El fet, però, és que la República es troba desamparada i la poca ajuda que rep cal posar-la de relleu i, si convé, exagerar-la. Aquesta cita del 9 de desembre es un inventari dels ajuts reals amb què comptava, en aquells moments, la República:

«...L'ajut decidit de la URSS a la democràcia ibèrica, el de Mèxic, les grans manifestacions de França demanant avions per als republicans d'Espanya, la presència de molts lluitadors estrangers, agrupats en la Brigada Internacional, que a les portes de Madrid s'ha cobert de glòria durant aquestes setmanes de lluita èpica per a la possessió de la capital de la República...».

Cinc dies més tard ja trobem una clara mostra del que dèiem més amunt respecte a la URSS:

«L'única esperança que tenim avui és la força moral i material de la URSS al servei de les democràcies lliures. Els homes de la gran República soviètica han comprès quina era la situació d'Europa, entre la covardia dels uns i la despreocupació dels altres. I d'una manera decisiva s'han posat al costat de la democràcia, de la llibertat».

El mes de gener s'alternen les notícies esperançadores sobre l'actitud del govern de Mèxic i la de la «Columna Internacional» amb freqüents denúncies contra els països feixistes. En aquest sentit, sota el titular del 7 de gener, «Tres naciones y una mesnada de bandidos contra España», es donen xifres sobre els possibles deutes concrets per Franco amb l'Alemanya d'Hítler, i s'insisteix sobre el fet de què en cas que el general guanyés, Espanya passaria a ésser una colònia de l'Alemanya nazi. El mateix editorialista cita unes paraules de Mr. Eden, cap del Foreign Office britànic, dirigides al parlament i a favor de la independència d'Espanya, tot lamentant-se de que unes paraules tan boniques no es tradueixin en ajut material.

El comitè de no-intervenció reunit a Londres, sota la presidència de Lord Plymouth, decideix que a partir del 20 de febrer no es permetrà l'entrada a Espanya de voluntaris de cap nació. El diari de Girona en fa una editorial tres dies més tard que és una mostra perfecta del desengany i la poca fe que hom té en els comitès de no-intervenció. Els esdeveniments justificaren plenament les fosques previsions de «L'Autonomista». Sota l'encapçalament «Una data històrica» s'afirma:

«...no dubtem pas que per part de les democràcies, l'acord del Comitè de Londres tindrà una aplicació lleial i escrupulosa. En canvi, les potències feixistes, malgrat el compromís que puguin haver conret, seguiran fent el que els donarà la gana... No és molt aventurat preveure que el que passarà és que mentre la República no rebrà l'ajut de fora, els facciosos seguiran gaudint de tot allò que els faci falta».

Durant els dos mesos següents el diari publicà editorials que, per una banda, denunciaven —amb un punt de comprensible desesperació— la farsa que representa el Comité de No-Intervenció i la irresponsabilitat dels membres de la Lliga de Nacions que volen oblidar l'article 10,² i per altra banda, constaten les ajudes contínues que en forma de diners o aliments envien les organitzacions obres de gairebé tot el món. Cal destacar, també, per les seves afirmacions profètiques, un article aparegut el 13 d'abril de 1937:

² L'article 10, que van firmar tots els països membres de la Societat de Nacions, deia: "Els membres de la Societat es comprometen a respectar i a mantenir contra qualsevol agressió exterior la integritat territorial i la independència política present de tots els Membres de la Societat". Aquest article havia d'impedir, es deia, la repetició de "cataclismes" com el de 1914-1918.

«...Això és el que s'ha aconseguit de la política d'indulgència que s'anomena de no intervenció. I això no és pas tot. A Espanya els agressors feixistes fan una experiència molt important d'ella. El terme «experiència espanyola» és corrent en aquests països. És, per tant, insensat negar que la victòria de l'aventura feixista a Espanya acceleraria una agressió feixista molt més extensa. La guerra d'Itàlia i d'Alemanya és el preludi de la guerra europea».

c) El tercer moment decisiu fou la primavera del 1937. Els nacionals estaven fora desmoralitzats pels esforços infructuosos en la conquesta de Madrid, quan Itàlia i Alemanya enviaren importants d'homes i material que feren recuperar la moral a les tropes de Franco.

Es ben sabut que fets molt importants per la causa de la República i de la guerra civil en general ocorregueren la primavera del 1937. El govern de Largo Caballero (en el que hi havia dos ministres comunistes) havia pogut comprovar que l'única ajuda tangible en armament la rebia de Rússia. Els èxits de la seva gestió governamental es basaren fonamentalment en poder anunciar l'arribada de tancs i avions soviètics. La Internacional Comunista va oferir-li, realment, el màxim recolzament i intentar presentar la imatge de Largo com el «Lenin espanyol».³ Tot plegat derivà en una forta influència comunista en un govern compost majoritàriament per socialistes. El Dr Negrín, intel·lectual, bon vivand, casat amb una russa, succeí a Largo i seguí el mateix camí de dependència de la URSS. Acabà per imposar-se la consigna comunista «Primer guanyar la guerra. La revolució, després». Això es traduí en una repressió brutal i exterminadora contra els que defensaven que «la revolució no es pot deslligar de la guerra».⁴ El POUM fou declarat il·legal, el seu líder, Andreu Nin, assassinat, els seus militants empresonats i, en molts casos, condemnats a mort. Els acusaren de trotsquistes i d'agents provocadors al servei de Franco.

³ Són especialment reveladors, en aquest sentit, una sèrie de documents del VII Congrés de la Internacional Comunista. Vegi's *Historia 16*, setembre, 1976.

⁴ El testimoniatge de George Orwell a *Homenatge a Catalunya* és encara la narració més viva, lúcida i acusadora dels fets de Maig.

⁵ Vegi's, per exemple CARLOS SEMPRÚN-MAURA, *Revolució i contrarrevolució a Catalunya (1936-37)*, Dopesa, Barcelona, 1975.

Així les coses, els comunistes imposaren la seva política amb l'ajut de la Unió Soviètica com a punt de referència inevitable. Les crítiques contra la intervenció russa a la guerra d'Espanya han estat abundants i virulentes.⁵ «L'Autonomista», i per tant Esquerra Republicana de Catalunya en bona part, aprovà aquest tomb en la situació i procurà mencionar només discretament tot allò referent al POUM mentre insistia en la inqüestionable necessitat de guanyar la guerra.

Aquest nova situació a l'interior era conseqüència, fonamentalment, de les grans esperances en l'ajut de la Unió Soviètica. Paradoxalment, però, la gran ajuda, aquella primavera del 37, vingué d'Itàlia i Alemanya i va servir per retornar la moral a les desgastades tropes franquistes, força esgotades davant la tossuda resistència de Madrid. «L'Autonomista» no fa referències concretes a la nova ajuda que reberen els nacionals, però la seva actitud respecte a França i Anglaterra que sembla passar de la crítica i de la denúncia a una certa comprensió i a la formulació de suggeriments més o menys suplicants, indica clarament que:

- 1) les ajudes que rebia Franco es feien sentir, i
- 2) l'ajut de Rússia era insuficient per a solucionar res.

Creç que, malgrat tot, la gent i els ideals que representava «L'Autonomista» haurien volgut que fossin les democràcies europees i no la URSS les que intervinguessin directament en el conflicte. La imatge de la URSS s'havia de mitificar perquè era l'única potència que enviava alguna cosa. Em sembla força evident, però, que a «L'Autonomista» haurien estat més còmodes i tranquils si les ajudes haguessin arribat de països més pròxims, és a dir, de França i Anglaterra. Val la pena citar part d'una editorial del 13 de juny que reflecteix ben clarament els canvis que s'han experimentat a l'interior i la nova actitud vers les democràcies:

«...I no es pot negar que la democràcia espanyola va ensorrar-se fulminantment el dia de la sublevació; la reacció que va produir en el cor del poble fou tan intensa, que es varen desbordar tots els instints primaris i de fet no quedà existent cap dels principis que regulen les democràcies. Si per part del poble ofès hi hagués hagut el seny a bastament assegurador del seu control sobre si mateix, cap democràcia europea no hauria pogut negar-li el concurs de la seva simpatia, de la seva col·laboració, àdhuc dels ele-

ments materials de lluita que li fessin falta per aixafar la sublevació; però, esperonat per la injúria dels militars, part del poble va ultrapassar els límits reaccionals, i caigué en un desordre inarticulat, caòtic, aberrant i a voltes, massa sovint, absolutament inhumà.

Ha estat quan, passada la reacció protestatària, el poble ha pogut concentrar-se a l'entorn d'un govern responsable, que les democràcies europees han començat la seva lenta col·laboració i han vist amb uns altres ulls la nostra tragèdia i els nostres sofriments, i de seguir així, podem considerar segura la seva leal col·laboració a la nostra causa, i el nostre triomf serà, també, el seu, recolzant-nos en l'avenir per tal de continuar en la nostra vella Europa la civilització característica de la més pura Democràcia».

PARLA EL PRESIDENT COMPANYS

“El poble rus va vèncer perquè estava disposat a morir abans de submergir-se en la misèria i l'esclavitud”

«Nosaltres també vencerem!»

Ben aviat, però, s'haurien d'adonar que la «leal col·laboració» de les democràcies no anava més enllà de convocar reunions del comitè de no-intervenció. L'enunciat d'alguns editorials és suficient per a mostrar el nou desencant: «Mentre a Londres es fan discursos i es discuteix...», «Enterreu el Comitè!», «Post Mortem», «És així com creu servir la pau?»... El comitè de Londres va elaborar un pla que comportaria, bàsicament, el reconeixement de bel·ligerància als rebels a canvi de la retirada absoluta de voluntaris i el restabliment d'un control internacional eficaç. Les converses foren incabables, degut sobretot al boicot constant d'Itàlia i Alemanya, i no fou possible prendre resolucions concretes

Cal observar que les crítiques són cada cop més centrades en

Anglaterra, mentre que l'actitud de França, a nivell de diplomàcia internacional, es considera cada cop més pròxima a la de Rússia. Les crítiques a Anglaterra tenen sovint tons melodramàtics:

«Suposem que en els medis tradicionalistes de la vella Anglaterra hi deu haver ciutadans als quals cau la cara de vergonya en veure com llur pàtria va de claudicació en claudicació. Les llàgrimes deuen venir-los als ulls en recordar l'Anglaterra d'abans, l'Anglaterra que feia pagar cara la més lleu ofensa».

La situació es va agreujant i per la tardor del 37 s'observa un notable pessimisme en les editorials de «L'Autonomista» que a partir del 4 d'octubre, en que fou impossible que la Societat de Nacions adoptés una resolució sobre Espanya per manca d'unanimitat, encara va en augment. S'afirma que la no-intervenció no ha servit de res i que s'ha trencat l'equilibri a la Societat de Nacions. La no-intervenció ha mort i la Societat de Nacions agonitza.

De totes maneres, a partir de mitjan desembre reneixen les esperances, sobretot arran de dos fets: una visita a Espanya del líder laborista Atlee, i un important corrent d'opinió als Estats Units d'intervenir en la guerra espanyola. Durant tot el mes de gener, els titulars són optimistes i destaquen les simpaties amb què compta la República arreu del món, «La diplomàcia anglesa corregeix el rumb», «Bèlgica i la nostra guerra», «Catalunya i Mèxic», «Anglaterra no és Mr. Chamberlain», «La República és invencible: la pau consentida, única esperança dels facciosos»... Precisament en aquest darrer article s'avança una idea que serà constant fins al final de la guerra: la República guanyarà la guerra o la perdrà, però la possibilitat d'un armistici, d'una pau diplomàtica, és absolutament impensable. D'alguna manera aquest article representa el punt àlgid d'aquells mesos de recobrada confiança en la victòria republicana i en l'ajut de les democràcies.

Abans de passar al quart punt voldria encara citar unes paraules —altra vegada profètiques— aparegudes el 29 de març sota el títol «El funest error d'Anglaterra», signades per Josep Guilló:

«...Anglaterra que no vol la guerra, es veurà obligada a fer-la en pitjors condicions que tres anys enrera. Quan les tèrboles negociacions en recerca de trencar l'eix Berlin-Roma fracassin definitivament, Albió haurà de plantar cara en el

terreny que voldran els enemics. Tanmateix la victòria final serà seva, però haurà costat molt més cara a la humanitat».

d) Després de la llarga campanya de l'Aragó tot semblava perdut pels republicans, però —i aquest és el quart moment decisiu— a la primavera del 38 França obria les seves fronteres al pas d'ajuda soviètica.

El fet passà desapercbut als editorialistes de «L'Autonomista» (o no en volen fer esment). En canvi, les editorials de la primavera del 38 tracten a fons l'última resolució del Subcomitè de no-intervenció. Aquesta consisteix en un projecte de retirada de voluntaris que, desglossat, consta de les parts següents:

1. Retirada dels combatents estrangers que lluiten a Espanya.
2. Concessió dels drets de bel·ligerància després que hagi estat retirat un nombre substancial de «voluntaris».
3. Restablir el control quinze dies després que el Comitè hagi aprovat el programa d'actuació de les comissions internacionals que estaven encarregades d'operar la retirada de «voluntaris».
4. Reforç del sistema d'observació naval.

Aquest nou projecte és acullit amb escepticisme. Ningú no dubta que la República s'hi avindria però no confien en què Hitler i Mussolini compleixin la seva paraula. Sigui com sigui, quan el projecte queda finalment aprovat per totes les delegacions el mes de juny, «L'Autonomista» sembla celebrar-ho. Els articles de l'espai habitual, «Panorama Internacional», publicats els dies 18 i 21 de juny —«La nuvolositat internacional va aclarint-se» i «Clarianes», respectivament— denoten un punt d'optimisme.

A finals de mes, el govern de la República mitjançant el ministre Alvarez del Vayo va fer pública una nota d'acceptació del pla de retirada de voluntaris, en la que s'insisteix sobre la constant voluntat de cooperació internacional que sempre havia demostrat la República espanyola.

L'actitud del govern de Burgos respecte al pla de retirada de voluntaris és totalment diferent. Franco no dóna respostes fins el 18 d'agost del 38. «L'Autonomista» denuncia el silenci de Burgos i recorda que l'aviació al servei de Hitler i Mussolini continua la se-

va obra destructora sense massa escrúpols (fins i tot un vaixell comercial anglès és abatut). El diari creu que la resistència de la República acabarà per fer decidir el govern anglès, que està ara en una actitud molt més amenaçant —de paraula si més no—. Reprodueixo d'una editorial del mes d'agost:

«L'actitud d'Anglaterra, si més no per la seva audàcia inexistente fins els moments actuals malgrat les innumera- bles ocasions que ha tingut per fer-ho abans, palesen que som al final de la paciència britànica i que està emprenent una ruta que fa temps havia d'haver començat».

A finals de mes, però, es fa públic que Franco ha respost negativament al pla de retirada i que no accepta les condicions. Això és immediatament considerat com una resposta de l'eix Roma/Berlín a les pretensions pacifistes del Comitè de no-intervenció. Els esforços vers una pacificació d'Europa semblen cada cop més ende- bades. Els enèrgics discursos d'Alvarez del Vayo a Ginebra el mes de setembre, atapeïts de raons morals i jurídiques, no es traduei- xen en res concret.

Cal dir que «L'Autonomista» carrega tota la responsabilitat de la no-intervenció de les democràcies a Anglaterra. Com ja he dit al principi, el fet fonamental que és l'apertura de la frontera francesa perquè entri material soviètic a Catalunya no hi rep cap comenta- ri. Això no deixa d'ésser comprensible en uns moments en què la gran esperança de la República rau en l'aprovació del pla de reti- rada de «voluntaris» que, forçosament, si s'apliqués bé, hauria de perjudicar els nacionals.

e) La tardor del 38, quan l'arribada de més ajut alemany per- meté Franco organitzar la definitiva campanya de Catalunya.

Jo crec que a partir del setembre del 38, i a jutjar pels articles de «L'Autonomista», la República entra en un període de desànim, que serà definitiu, i juga a nivell internacional una última carta: utilitzar la seva pròpia (i real) imatge de màrtir agonitzant i des- valgut. Així, el Dr. Negrín, en un «coup de théâtre» molt en aquesta línia, anuncia a la Societat de Nacions que la República procedirà a la retirada dels voluntaris no-espanyols que lluiten al seu costat, sense esperar a acords diplomàtics.

Les Brigades Internacionals representaven, d'alguna manera, un descàrrec de consciència pels governs democràtics. Amb la seva dissolució la República els posava en la necessitat de prendre una decisió definitiva, al mateix temps que intentava sortir al pas de les acusacions d'Itàlia i Alemanya en el sentit de justificar la seva intervenció com a resposta als ajuts foranis que de sempre havia rebut la República.

En tot cas, penso que una resolució tan «heroica» per part de la República, per més arguments morals que hi poguessin concórrer, no deixa d'ésser una mostra de profunda debilitat. La República intenta jugar-s'ho tot a una carta —la intervenció enèrgica d'Anglaterra— que ha estat d'ençà 1936 palesament inoperant.

De l'arribada de més ajut alemany no se'n parla i la gran preocupació és encara la d'explicar públicament l'actitud de la República en espera que Anglaterra es decideixi. Hom té la impressió que l'últim any i mig ha estat una llarga i constant súplica a Anglaterra carregada, això sí, de raonaments legals i morals i de crítiques amargues.

La gran notícia del mes de novembre és, doncs, la retirada dels homes de les Brigades Internacionals. Els actes de comiat i d'homenatge als Brigadistes són nombrosos i espectaculars.

Els darrers editorials sobre qüestions internacionals són una mena d'inventaris en els que l'ajut de la Unió Soviètica, per bé que magre, hi és totalment silenciats. El llarg article «Secretos de la No-Intervención» dona dades sobre la «no-intervenció» italiana i alemanya d'ençà el juliol del 1936. L'últim article, «España en el extranjero: la lucha por la verdad», recorda als representants de la

L'ajut internacional a l'Ajuntament de Girona

EL UE HAN FET FINS ARA
EL QUE FAN I EL QUE FA-
RAN PER L ANOSTRA CIU-
TAT ELS "AMICS DE L'ES
PANYA REPUBLICANA" DE
GINEBRA

República a l'estranger que han de saber donar la imatge d'una república digna, pacifista, democràtica (que en aquell context volia dir no-revolucionària) i que es troba lluitant sola, en defensa de la llibertat, contra el feixisme internacional. Com diu l'articulista,

«...Con ese espíritu y esa táctica estamos seguros de conseguir la solidaridad de las gentes y las organizaciones más diversas».

Era el 29 de desembre de 1938.

El 10 de gener de 1939, «L'Autonomista» sortia per última vegada. La darrera frase deia:

«Perquè sabem que no podem perdre i perquè la nostra voluntat i la nostra resistència superaran tots els factors adversos i ens guanyaran, al capdavall, el triomf».

Vint-i-cinc dies més tard les tropes franquistes entraven a Girona.

ALGUNES CONCLUSIONS

Dels cinc moments considerats decisius, «L'Autonomista» només en reflexa clarament el b) i el c). Dels altres tres no se'n fa cap referència o, en tot cas, no se'ls dóna la importància que hom creu que van tenir. Val a dir, però, que sovint els comentaristes de «L'Autonomista» fan valoracions dels esdeveniments i prediccions sobre la situació internacional del tot encertades.

Podem observar com a partir de la primavera del 37 deixa de fer-se referència a l'ajut soviètic i totes les energies semblen concentrar-se en Anglaterra i les decisions del comitè de no-intervenció. La postura d'Anglaterra respecte la guerra civil fou realment l'eix sobre el que voltaren les esperances i els desànim de les persones que s'identificaven amb la línia política de «L'Autonomista». La gent de «L'Autonomista» veien en Anglaterra l'aliada natural de la República.⁶ Durant els primers mesos de la guerra hagueren de cele-

⁶ Els governs conservadors britànics de l'època, però, eren molt lluny de sentir-se solidaris amb la República. Més aviat tot el contrari. Els estudiosos que han tingut accés, —només a partir de 1969— als *Documents de la No-Intervenció* i als *Documents del Foreign Office* que es conserven a la Public Record Office de Londres, han pogut confirmar l'actitud veladament pro-franquista dels governs conservadors. Ai-

AMICS DE LA UNIO SOVIETICA
A. U. S.

GRAN MITING

en el TEATRE MUNICIPAL, el Dimarts, dia 8 de febrer a les
deu de la nit

ORADORS:
RAFAEL VIDIELLA · DANIEL ANGUIANO
JOSEFA BELDA · BELARMINO TOMAS
PERE VINYALS

perteneixents a la Delegació Espanyola que han retornat del seu viatge
a la U. R. S. S.

**Si voleu conèixer la nova creació del gran país germà
proletari, no delxeu d'assistir-hi !!**

brar (i exagerar) l'ajut soviètic, però, aviat, la insuficiència del material rus i les tensions internes de la República els recordaren la seva vocació fonamentalment catalanista, democràtica i progressista. A partir de la primavera del 37 i fins els darrers moments intentaren un flirteig amb Anglaterra en el que es barrejaven contínuament retrets, súpliques, desprecis i afalacs. Els esforços que, en els darrers mesos sobretot, feren els homes de «L'Autonomista» per rentar la cara revolucionària de la República davant les democràcies capitalistes europees acabà adquirint tons melodramàtics. En el seu infructuós esforç per a convèncer els demés hom hi endevina la manca d'un autoconvenciment real. Hagneren de servir una causa que mai no pogueren sentir del tot seva.

En tot cas, la política britànica d'aquells anys tenia com a únic objectiu evitar un enfrontament directe amb l'eix Roma/Berlin, de manera que calia aïllar el problema d'Espanya. És evident que la

xí, F. SCHWARTZ, entre els investigadors espanyols, a *La Internacionalización de la guerra civil española*, Ariel (2.ª edició), Esplugues 1972, pot afirmar el següent: "...Creo que en ellos, (els documents) se pone de manifiesto no sólo el deseo británico de restringir los efectos de la guerra de España, sino también las simpatías pro-nacionales del Gobierno conservador, simpatías que no pudieron manifestarse más claramente a causa del apasionamiento pro-republicano de muchos de los intelectuales y políticos de peso en el país y de gran parte de la opinión pública".

política d'apaivagament (defensada per Baldwin i sublimada per Chamberlain) podria definir-se, sense massa dubtes, com la política d'anar cedint a totes les impositcions de les dictadures feixistes, no fòs cas que s'empipessin.

L'actiud de França i, en especial, del govern de front popular presidit per Leo Blum fou força sincera, però degut a tensions internes en el mateix govern, la famosa petició d'armes de Giral el 19 de juliol del 36 mai va concretar-se i tot el que Blum aconseguí fou proposar —el 2 d'agost— un autèntic control sobre la no-intervenció. El que Blum possiblement ignorava era que les seves bones intencions serien perfectament controlades i manipulades per la diplomàcia britànica.

Per altra part, l'ajut de l'Unió Soviètica, pel qual la República

*Aqui Dilluns, dia 13 de Setembre del
1937, a les 10 de la nit, al*

TEATRE ALBÈNIZ

Gran Miting

D'HOMENATGE A LA U. R. S. S.

AMB MOTIU DEL

XXe Aniversari de la Revolució Soviètica

Hi parlaran :

Joan Domingo

Pel Partit d'Esquerra Republicana (Izquierda Republicana)

Ricard Fornells

Pel Partit Sindicalista.

Josep Viadiu

Per la Confederació Nacional del Treball i la Federació Anarquista Ibèrica.

Angel Estivill

Per la Unió General de Treballadors i el Partit Socialista Unificat de Catalunya.

Miquel Santaló

Per l'Esquerra Republicana de Catalunya i President de la A. U. S. de les Comarques gironines.

Pau Balsells

Pis Amics de la Unió Soviètica.

**Antifeixistes tots: Assistiuhil
Honoreu el poble germà.**

pagà religiosament, fou sempre molt més escàs del que feien presumir les eufòries de la tardor del 36, i sempre arribà quan ja hi havia proves d'ajuda italiana i alemanya. En un altre nivell, no cal oblidar que el Komintern fou l'inspirador i organitzador —a través dels P.C. europeus— de les Brigades Internacionals. Pot afirmar-se, no obstant, que tant Stalin com Hitler i Mussolini utilitzaren el conflicte espanyol com un experiment que els havia de servir per fer valoracions militars, estratègiques i diplomàtiques. El debat ideològic que es produïa a dintre la península fou, per a ells, un problema secundari.

La situació serví perquè tothom s'adonés que Anglaterra i França temien els dictadors feixistes i que eren incapaços de controlar-los. La Societat de Nacions fracassà rotundament, essent incapaç de fer ús de les seves atribucions. L'esclat de la segona guerra general era qüestió de moments.

MIQUEL BERGA I BAGUÉ

Salt, maig 1977.